

mare látkepe... De hát akkor mi történt?... Az ablakhoz szaladt, azt hitte, álmodik: a pályaudvar perronján, nem messze az ő kocsijától, ott ment szép nyugodtan az ő táskája egy magas ficzkó társaságában, ki lassú léptekkel haladt vele a kijárat felé.

Lafadio utána akarta vetni magát, a mikor azonban kinyitotta az ajtót, a sötét színű vászonkabát hirtelen lábához hullott. — Az ördögbe is! Még börtönbe juttatom magam... Talán mégis csak kissé gyorsabban iparkodnék előrejutni ez a tréfás úriember, ha gondolna arra, hogy utána fut-hatok. Vagy meglátott volna valamit?... (Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Agneszka elment. Ferenczi Sári két elbeszélést fűzte egy kötetbe ez alatt a cím alatt. A kettő között az a belső kapcsolat, hogy mind a kettő a háborúban a harcstér mögött, Galiciában szolgáló katonatisztek életéből ad képeket. A formai kapcsolatot az író munkájának módja adja meg: a szó műfaji értelmében vett novellát ír, aránylag sok szereplő személyiséggel, a kik mind meg vannak rajzolva egy-két kontúr-vonással, fordulatossággal, mely kissé lazán van komponálva, de az író mondandóját teljesen kizozza, friss és könnyed elbeszélő modorban, a mely nem to-lakszik előtérbe, egy pillanatra sem válik művészkedő czéllá, hajlékony és alázatos eszköze a mondanivalónak. A kettő közül a jobbik az, a mely a könyv címét adta: egy galiczi me-nekült csitrlányt a véletlen bedob egy állomásra, szolgálatban levő és üdülő tisztet, katonasorvosot, vasúti hivatalnokot közé, a kik a férfiaknak női dolgokban való naivságával gondját viselik, úgy bánnak vele mint lányukkal, becsület és lovagias-ság kérdése teszik maguk és mások számára ártatlanságát, pedig a kis lány született demi-monde, a ki ennek megfelelő jövőről ábrándozik s mikor komolyra kezd válni, hogy neki tisztességes, komoly úrnővé kell lennie, akkor megszö-kik jövevénytől és szalad a neki való élet után. A történet igen jól van kitalálva, a férfi és a nő viszonyának egy igen eredeti szemmel meglátott változatát világítja meg, az alakok és a szituá-ciók rajzában is igen sok finom ötletet ad, in-venciója mindvégig szerencsés. A novella majd-nem minden alakja, de különösen az előtérben állók, éles és jellemző profilban állnak a szemünk elé. Az egész történetnek pedig valami különös, izes zamatot ad az előadás halk malicziája, a mely mindig tudatunkban tartja, hogy az egész dolgot nő találta ki és mondja el. A másik novellában is sok az érdekes dolog, ez is jól van elbeszélve, de a vonalak vezetése kissé bizonytalan benne és az invenció sem olyan szerencsés. Ebben is érezni azonban egy igazi író keze nyomát; van néhány olyan részlet benne, a miért az ember örül, hogy elolvasta.

Táncz. Boross Sándor verseskötnyvében különösen az talál sok érdekeset, a ki az irodalom pszichológiáját, az irodalmi mű létrejöttének mód-jait szereti megfigyelni. A természettudósok mód-jában van kísérleteit úgy irányítani, hogy a jelen-ség fejlődési folyamatát bármely stádiumban meg-figyelhesse. A szellemi világ jelenségei kutatójának nincs meg ez az előnye, ő elébe a jelenség csak készen, teljes kifejlődöttségében kerül s a kész dologból kell visszafelé következtetnie a készü-lése módjára. Néha aztán a véletlen vet elébe egy al-kalmat, egy *in statu nascendi*, a kifejlődés vala-mely éttappján megállott és tovább nem fejlődött jelenséget, a mely aztán természetesen megragadja a figyelmét. Boross Sándor verseire ez annyiban alkalmazható, hogy — úgy látszik — a költő ak-kor írta le őket, a mikor még nem voltak lelke-ben teljesen, végleges formában kialakulva, a mi-kor még nem tették meg teljesen azt az utat, a mely a költő lelkében az első gondolat-csira meg-mozdulásától a végleges kifejezésig vezet, — meg-állottak valahol útközben, többé-kevésbé távol a végponttól. Majd mindig érezni, hogy nagy belső feszültségből származnak, hogy érzelmi világában élő ember lelki élményei adják a tartalmukat, a ki küzdve keresi a módot, hogy ezek az élmények a maguk öszinte valóságában kerüljenek formába. Erről szuggesztív módon meggyőzőnek a versek, de mindig érezünk valami hiányosságot, a melyen a hatásuk levegőbe foszlik. Azt érezzük, hogy a mit a költő tulajdonképpen közölni akart velünk, az inkább valahol a versek mögött van, mint bennük, nem jutott ki elének a költő lelkéből s csak nyomok mutatnak rá, mint a hogy az aranyat nem tartalmazó érczen is megtalálni a nyomait annak, hogy olyan helyről került ki, a melyben arany van. Egyszerűen szólva, ezeket a verseket olyan ember írta, a kiből megvan a költő legtöbb igen lényeges vonása, de valami belső akadálynál

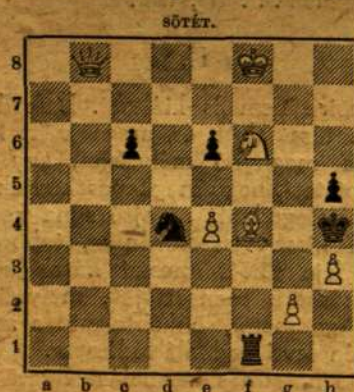
fogva nem tudja kifejezni magát. Küzd a kifeje-zésért, néha már-már győz is, de a teljes, a végső győzelmet nem bírja elérni. Kívánjuk, hogy ez csak a kezdő tapasztalatlanságból folyó baj le-gyen, a melyen előbb-utóbb túlküli s megtalálja azt a módot, a melyen valóban rokonszenves és elég gazdag ércztartalmú lényét teljesen kifejezve nyújthatja nekünk verseiben. A kik el tudják fogadni a verset magáért az anyagért, azok mos-tani állapotukban is sok élvezetet meríthetnek Boross Sándor verseiből, mert minduntalan erős hangok és friss színek törnek elő belőlük, az öszin-tesség szinte árad soraiból, nem egyszer eltalál egy-egy szép, világító erejű szót és a magyar népdal motívumait és formáit nem egyszer igen érde-kesen tudja fejleszteni és ezzel új életre kelteti. Élet van bennük. A hadifogságban gyöttrődő em-ber lírájából még így, fogyatékos kifejezésükben is többet lepleznek le, mint mindazok a versek, a miket erről a ma, fájdalom, annyi sokak szá-mára ismert érzéskörrel olvastunk.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Sipeki Balás Lajos rosnói püspök, 65 éves korában. Magyar-ország megcsönkítésének fájdalma és a felvidéki magyarság üldözöttsége sirba vitte a magyar püs-pököt, ki egyik legjótékonyabb, legnépszerűbb tagja volt a püspöki karnak. — Alsókubini Heil Fausztin dr., a közigazgatási bíróság nyug. tanácselnöke 74 éves korában. Éveken át a büntetőjogi iroda-lom elsőrangú és termékeny munkása volt. — Csapody Géza gépészmérnök Budapestén. — Stiaszny Aladar festőművész, a fővárosi szónegyszövő-iskola tanára, orosz fogságban. — Gerey Gyula állami gépgyári főfelügyelő, az összes állami vasgyárak főpénztárosa Budapestén. — Dr. Vargha Géza munkács-egyházmezei áldozár, ungvári gör. kath. gimn. hittanár, a kánonjog jogtudomány és állam-tudomány doktora, 38 éves korában. — Özv. Kovács Gyuláné, szül. Bánffy Irma 74 éves korában Budapestén. — Dr. Koch Antalné, szül. Molnár Gizella 68 éves korában Budapestén. — Özv. Kun Dánielné 53 éves korában Budapestén. — Dr. Wein Dezsőné Budapestén. — Moiret F. Odönné Budapestén.

SAKKJÁTÉK.

3162. számú feladvány dr. Palkóskától, Prága.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 11-ik számában megjelent képtalány megfejtése: Csak a szerénynek nem hoz vágya kint.

Feloldó szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Eladó egy és két éves gyökéres szőlőoltványok

Sima és gyökéres Szászoros, Othello, De-laware és Hazai sima és gyökéres szőlő-oltványok, továbbá gyökéres Hazai szőlő-oltványok, rózsafák és díszkerti fák, valamint szőlő-karók és borsbushok. Előjegyzéseket már mostantól elfogad.

MOLNÁR MIHÁLY szőlőgazdasága Alsószékén.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsájtást, különlegességeket is. SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

A főváros első és legrégibb csipkétisztító, vegytisztító és kelmefestő gyári intézete. Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.

Fiókai: II., Fő-utca 27. IV., Eszék-út 6. Kecse-mé-utca 14. V., Hámankai-utca 4. VI., Török-kört 39. Andrássy-út 16. VIII., József-körút 2.

Pálínkfűző-üstök
Iekváfűző- és mosó-üstök, vendéglői nagy választék-fűzőedények, ban, rakárórral azonnal kaphatók. Ócskafehér vásárolunk.
SZONTÁGH PÁL rézárúgyár
Budapest, IX., Üllői-út 19.
Rézgáncz, raffia, kénpor és kénlap kapható

KERESZTÉNY FORGALMI IRODA
Budapest, IX., Ráday-utca 16.
Birtokokat, telkeket, házakat, villákat, üzleteket adunk-veszünk és közvetítünk. Bank- és értéktőzsdé bizományi ügyleteket kötünk és lebonyo-lunk. Hirdetéseket gyűjtünk és terjesztünk. Kereskedelmi tudakozódó. Export-import.

VARRÓGÉPEKET vesznek és eladók, újat és használtat.
KRAUSZ IMRE varrógépkereskedő,
Budapest, VIII., Rókk Szilárd-u. 6. Viszonteladókunk engedmény.

KELETI J. BUDAPEST, IV. kerület, Koronaherceg-utca 17.
Gyárt legkülönbözőbb békebeli kivitelben: műlába-kat, műkezeket, sörvítőket, háskötőket, gummi-görösrhártyákat stb. Dús választék az összes békebeli gummiárúban és műszerekben.

Hamis fogakat Brillánszt Ékszeret Platinát
GROSS ANTAL
BUDAPEST
VIII., József-körút 23
főlelelet

JÓ PAJTÁS
BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA
a szívét-lelket némesítő törté-netek, mesék, versek, ismeret-gazdagító olvasmányok való-ságos kincsesháza.

Rendes munkatársai: Endrődi Sándor, Váradi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Kürtly Emil, Avar Gyula, Feleki Sándor, Mihályffy Géza, Fái Lenke, Beréngi Lászlóné, Tábori Kornél, Kozma Imre, Csanády Sándor, Székely Nándor, Benedek János stb.

Állandóan közöl a régi nagy magyar és ide-gen költőktől a gyermekifjúságnak való köl-le-ményeket.

A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.

Előfizetési ára negyedévre 12 korona. Egyes szám ára két korona. Mutatványzámat kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

19. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.)

HOITSY PÁL

BUDAPEST, OKTÓBER HÓ 10.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési ára: az okt.-decemberi évnegyedre 20 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-állapított viteldj is csatolandó.

A HOMOKI KASTÉLY, MELYET BENICZKY GÉZÁNÉ BATTHYÁNY ILONA GRÓFNŐ A GYÖNGE-ELMÉJÜ GYERMEKEK RÉSZÉRE ENGEDETT ÁT SZANATÓRIUMUL.

KATICZABOGÁR

REGÉNY. — IRTA HAVAS ALISZ.

(Folytatás.)

XXII.

— Már pedig te beteg vagy Kató, hetek óta beteg vagy s a kimenő vásárokon még betegebb, mint máskor, mikor lefoglalt az iskola. Én nem hitegetlek és te is hiába hitegeted magad azzal, hogy nem vagy beteg, autoszugesztíótól meg nem gyógyulsz. Be kell menned a betegbe, én nem nézem tovább az erőkódésodot, — mondta Berta.

— Azt hiszem, hogy mostanában nagyon elhagytam magam, — felelt Kató, — majd erőt veszek a betegségen, meglátod. Az akaratérő pompás gyógyszer és nekem nincs okom rá, hogy elhagyjam magam.

— Van vagy nincs, én nem tudom, csak annyit tudok, hogy már tavaly túlsokot emésztetted magad és Zsuzsa miatt nagyon sokszor meghűltél, pedig nem kellett volna olyan gyakran kendő nélkül szaladgálnod, vannak közben, a kik tudtak kendőben imádni. Az idén meg csupa izgalom voltál, különösen mióta Zsuzsa felköltözött. Jó ideig boldogság sugárzott rólad, de már akkor gondoltam, hogy ha csupa öröm izgat, akkor is megáthat neked jóból is a sok. Édes anyám azt szokta mondani: Korán érett alma hamar lehull. Aztán egyszerre csak összeestél. Boldogtalan lettél, látom és ezt már nem viszed el szárazon. Ez ellen sürgősen szükséges valami étvágygerjesztő és talán csukamájolaj.

— Úgy beszélsz Berta, mint egy bölcs. Érzik rajtad, hogy alföldi vagy. Jó szemed is van és szeretettel figyelsz engem. Köszönöm. De látod, én hegyek közül jöttem. Nagy hegyek közül, melyek csodálatos rajongó, fölemelő érzéseket ébresztettek bennem már gyermekkoromban. Ha mosolyognak vagy álmodnak a fehér hótakaró alatt, mindig tündéri szépek. De nemcsak úgy egyszerű szépek, hanem meg kell keresni a millió apró szépségüket, melyeket ... hogy is mondjam csak?

— A tündérek eldugtak? — Nem, hanem oly finomak, hogy saját finomságukba vannak rejtve. Szóval csak azt akarom mondani, nem lehet engem csukamájolajjal kezelni. Mert, ha a lelkem egészséges, akkor a testem is, de ha a lelkem beteg, hiába töltöd meg a gyomrom tápláló eledelével ...

— Ez, látod, nem igaz. Mert te oly túlzott lelkiéletet élsz, a milyet ebben a korban egyikünk sem él és mivel ezen a bajon nem lehet segíteni, menthetetlenül költő leszel belőled, hát a testet kell erősíteni. Aztán meg nem is vagy boldog.

— De az vagyok! Ott álltam a szakadék fölött. Zuhannaham volna a kétségbeesésbe is, de fölemelkedtem. Meg vagyok elégedve valamivel, a mit tettem és most leszek igazán boldog, mert most már senkitől sem függ a boldogságom, csak tőlem.

— Hogy ma különösen szépen beszélsz és hogy a szemed olyan szép, ebből látszik, hogy lázad van. De ha nem akarsz eszedre térni, én nem kényszeríthetlek. Azért sajnós, mégis bekerülsz előbb-utóbb.

— Bizony, nem hallgatsz ránk Kató, — szólt Éva, ki most hozzájuk csatlakozott.

— Nem. Holnap érdekel a magyar óra, zenéből szép kottám van: Chopin és a történetre is vágyom, érdekes lesz: a francia forradalom előzményei ...

Ezen a hétfőn Katóra rájárt a rúd. Már az első, az algebra-órán felszólították, pedig nem számított erre, nemrég felelt. A mint nevét hallotta, elöntötte az a bizonyos gyöngesség. De jól oldotta meg az egyenletet, csak utána pihenésre vágyott.

Ez nem következett be, mert történetből is felelnie kellett.

— Mit kaptam? — kérdezte súgva a szomszédjától, mikor helyre ment.

— $\frac{1}{2}$ -et.

— Nem értem, miért nem egyest, hiszen ha csak az nem számít, hogy egy nevet hibásan mondtam ... Rosszul értettem a magyarázatot is, meg akkor is, mikor Sári elmondta.

— Nem, inkább az talán, hogy nem volt mutatós a feleleted, olyan erőlen volt, úgy tűnt fel, mintha nem tudnál biztosan, hogy jót mondasz-e? És úgy elápadtál, mintha készületlenül ért volna a felszólítás.

— A tanár kopogott az asztalán, Kató szomszédja abbahagyta a suttogást.

Magyar óra következett. Egymás után szólította fel a tanár azokat, a kik legjobban szeretik a verseket. A mai órára több költemény közül szabadon választhattak, hogy ki melyiket tanulja meg.

— Csilla kisasszony, ön melyiket tudja?

— „A halál költészetét” és a „Kiszáradt forrás előtt”.

— Kettőt is? Válasszon, melyiket mondja el ma szívesebben?

Kató pár pillanattal hallgatott, aztán az utóbbit, az Abrányit kezdte el. Nem szavalta, csak mondta egyszerűen, de azért átérzeve, kissé fáradtan. A mint tovább haladt versszakról verszakra, mindegyikben átmelegedett a hangja, az ötödiknél már meg is remegett és végig melegséggel megragadott maradt, sőt ennél valami többet is éreztek azok, a kik hallgatták.

„Oh, mily szökellő, mily tiszta voltál Égnek, virágnak szép tükre te.

Most vége, vége! Kiszáradt! Végle! Csak medre van meg, bús néma kör, Mely úgy mered rám kopár síváron, Mint egy kiégett, holt szemgödör.

Hová enyészettél kis játszi forrás? Hát kergetődző pajkos vized, Örök vigasgod, bohó szökésed, Nyájás zsongásod mind elveszett?

Mind, mind, örökre! S nem hozza vissza Kedves folyását többé mi sem, Öntözze még úgy a nyár viharja S az őz bánatja halk csendesén.

Így jár a szív is, be sokszor így jár Forró, merész, szent érzelmivel. A nagy teremés pompája közben Mint itt e forrás, úgy sorvad el.

Szabadság vágya, nagyság reménye, Almok varázsa, kéj, szenvedés, Búnak, gyönyörnek túláradása ... Mind, mind ellan, lassan kivész.

Mind, mind örökre! S nem hozza vissza Nemes buzgását többé mi sem, Hullassa még úgy, múltján merengve, Egetve ömlő könnyet a szem!

Kiszáradt forrás! ... Előtted állva Lelkemre gond száll, ajkam remeg, Források véde! Irgalmas nemtő! Elszáradástól óvd szívemet!

Halkan mondta az egész Kató, egyszer sem emelte fel a hangját s mégis minden szava hallatszott, a legmélyebb csönd volt. És a nélkül, hogy fölemelte volna hangját, mégis forró, átható könyörgés érzett az utolsó két soron. Évi sirt. A többiek nem mozdultak meg, nem sügtak össze és a tanár nem adta oda a könyvet, hogy skandáljon Kató, pedig ez következett volna. Csak annyit mondott: Köszönöm. És talán

szólt volna még valamit, de éppen csöngettek s az éles berregés megakasztotta a hangulatot. Felállt, meg egyszer Katóra nézett és kiment. És senkinek sem hiányzott a ki nem mondott dicséret.

Becsöngettek és Kató ott ült már a kottájával kezében a zongorateremben. Abc sorrendben két más leány játszott előtte, harmadiknak ő következett. Leült Kertész mellé és a skálát kezdte. Forró pirosság öntötte el az arcát, mert átszaladt minden az eszébe, a mi ezzel az emberrel kapcsolatos volt és heves vád ébredt benne: Miért? Miért nem tudta Zsuzsa érzését élesíteni, lekötni, megtartani. Gépiesen nyitotta ki az etudós füzetet s eljátszotta a leckéjét. A tanár néha egy szóval útbaigazította. Észrevette, hogy kipirult növendéke, de természetesen tartotta. És ha nemcsak az, hanem a tanár hatása? Ez is természetes. Hiszen még társaságban is találkoztak. A Chopin nocturno következett. Kató pirossága elenyészett, megint nagyon elhalványodott. Csak nézte a kottát s életében először történt vele, hogy hangjegyek helyett hangokat látott a nyomtatásban. És belejátszott most mindent, a mi vele történt és a mi ő benne volt.

Nem törődött a kotta előadási jelzéseivel, szabadon játszott. És mikor az utolsó benyolult kis csiradára került a sor, mintha idegen erő költözött volna az ő kezébe és csengette és gyöngyöztette volna a hangokat sokkal több gyakorlottsággal, mint a mennyivel Kató rendelkezett. Lehelet-halk befejezés és Kató keze fáradtan hullt le.

— Tudja, hogy nagyon szépen játszott? — kérdezte a tanár. — Tehetségesebb, mint gondoltam, fejleszteni kell a technikáját. Ézentúl sokkal szigorúbban veszem magát, Kató, mint eddig ...

Kató mosolygott és helyére ment. Más következett. Berta ült a zongorához. Aztán újra csöngettek. Kató a kifelé haladó Kertész után nézett. „Ember, ember! Szép, dalias ember, a kiről nem egy lány ábrándozik, miért nem tudta Zsuzsát megtartani, boldoggá tenni. Miért nem te vagy erre hivatott?”

A lányok mind kimentek. Egy pillanat múlva Évi visszajött.

— Mi az, Kató? Szétnézek a folyosón s nem vagy ott. Miért nem jössz hittanra?

Kató még előbbi helyén állt, a szék támlájához támaszkodott.

— Nem tudom ... mi ez? Nem tudok ... lépni. Szédülök ... gyöngye vagyok, nagyon ... Póli benézett.

— Ti még itt vagytok? No, hogy ment a lecke, Kató? Azt mondtad tegnap, hogy bele fogsz sülni.

— Nem sülttem bele.

— De mi van veled? Mondd ...

— Szédül és gyöngesség fogta el, — felelt helyette Éva. — Nem megy hittanra, hanem a betegbe ...

— Nem tudok menni, — szólt Kató leverten és leült.

— Majd beviszünk, — mondta Póli.

— Megvárjuk, míg mindenki órára megy, tudom, hogy nem szereted a feltűnést, — szólt Éva.

Becsöngettek. A folyosó elcsöndesült.

— No, golya viszi a fiát. Jó? — kérdezte Póli.

— Persze, úgy jó lesz, — mondta Éva.

— És a két lány karját keresztbe téve kezét fogott, Katónak felajánlották a hintót és Kató mosolyogva elfogadta.

— Most karold át jól a nyakunkat, — mondta Póli és bevitték Katót a betegbe s lefektették a díványra. És a hittan-óra

után, míg Lili néni a konyhába ment a betegek ebédjéért, beszökött Lenke, később Berta és mások is.

XXIII.

— Zsuzsa szívem, mi van a kis Katóval? Kérdezte Kósné. Rég nem láttam.

— Szegényke megint beteg.

— Mi baja?

— Nem tudják. Fel fog jönni az anyja és elviszi tanárhoz.

— Szegény asszony!

— És Kósné még aznap elment az intézetbe, fölkereste az igazgatónőt s megkérte, hogy meglátogathassa a betegszobában Csilla Katót. Az igazgatónő megbízta Ilus nénit, hogy vezesse vendégét a beteghez. Katónak földerült az arca, mikor Kósnét meglátta.

— Most kikapok ugy-e, hogy nem használt a figyelmeztetés és csakugyan beteg lettem?

Kósné nézte a fehér arcot a fehér párnán és mosolyogva felelt:

— Dehogyan kap ki. Hiszen ez futó baj, az orvos biztosan levegőváltozást és pihenést ajánl, kicsit otthon lesz ...

— Igen, de le kell vizsgáznom, nehogy elveszítem az esztendő ...

— Hát majd husvét után visszajön és levizsgáljuk. Rajta kell lennie, hogy addig meggyógyuljon s ha megtesz mindent, a mit az orvos mond, könnyen fog menni ...

Alig ment el, Évi rontott be. — Ki volt ez a nő, a kivel az ajtóban találkoztam?

— Ő volt.

— Ő? Kósné? Mindjárt gondoltam. Jaj de szép, jóaságos öreg asszony. Mi ez itt? Kis csomagot vett fel a Kató ágya mellett álló székről.

— Jé, nem is láttam. Ugy látszik, ő hozta, bontsd ki. Éva kibontotta, tápláló édességek voltak benne.

Néhány nap múlva megérkezett Csilláné kis fiával. Az apa otthon maradt, hivatalával elfoglalva. A lányok tudták, hogy körülbelül mikor érkehetnek. Az ebédről kijövet egyenesen az udvarra mentek. Fölalá sétáltak, Póli mondta a leckét, jobbra és balra töle a vállon átvett karkok hosszú sort kapcsoltak hozzá, hangosan kellett beszélnie, hogy a sor két végén előrehajolva figyelők is hallhassák. Ezzel szemben másik épp ilyen hosszú sor hátrafelé lépegetett és úgy figyelt.

Néhány kevésbé szorgalmas a betegszoba ablakába beszélt föl az emeletre, mert Kató fölkel, felöltözött és odament. Odasütött a nap. A fölfelé beszélő lányok arcába süttött a nap, aranyarccal mosolyogtak. Kézükben két kis madár csipegetett valamit a földről, leröppent mellőlük egy harmadik s az is csipegetni kezdett. Szürkéek voltak,

KERTI MUNKA.

de rájuk süttött a nap s aranymadarak lettek. És ezüstcsipogásukat is átsütötte a nap s az is aranycsipogássá vált. A vadgesztenyefákon itt-ott még nagy, rózsaszínes rügyek voltak, de már akadtak piczi, gyöngye, gyűrött levelek is, melyeken meglátszott, hogy nemrégien még a rügyben szorogtak. A bokrok ruganyos, barna vesszőin élénk zöld petytyek a kipattant rügyek.

— Nézzétek, arany-lányok sétálnak ott a napon, kiáltott le Kató rámutatva a két sorra; arra, a melyik előre és arra, a melyik hátrafelé ment.

Az emelet szemközti ablakában megjelent Ilus néni kedves, fiatal feje. Nagyon szívott a tavasz úde levegőjéből, aztán szigorúságot hívott az arcára s átkiáltott Katóhoz:

— Csukja be az ablakot, menjen és fekdüdjék le.

Kató kitérte karját a tavasz felé és ez azt jelentette:

— Pedig olyan jó itt.

— Csak menjen, menjen hamar, — intette Ilus néni. És Kató ment.

Belépett a kapun egy vékony nőalak, szőke fluszkát vezetve kézen fogva. Észrevette, hogy lányok vannak az udvaron, odament hát, megállt és körülnézett.

— Vilike! ... szólt Lenke és odaszaladt. Erre megoldódott a lányoknak mind két láncza, mind odaszaladtak, a néinek köszöntek, a kis fiúhoz leguggoltak, lehajoltak,

beczözön beszéltek hozzá, a bátortalanabbak egy-két lépés távolságról mosolyogtak rá. A fluscka szégyenlősen mosolyogva lehajtott fejt, majd anyjára emelte tekintetét: Hol van Kató? kérdezte csöndesen.

— Kató fönt van ott, — felelték sokan egyszerre és felmutattak arra az ablakra, melyből nem rég tűnt el Kató.

Csillánénak föl kellett mennie előbb az igazgatónőhöz, Éva vállalkozott, hogy a fluszkát fölviszik addig is Katóhoz. Vilike anyjához bujt, húzódozott kissé az idegen sokadalomtól, de aztán beleegyezett, hogy velük megy Katóhoz. Éva és Lenke kézen fogta és körülötte és mögöttük ment a többi tizenhét. Mikor a lépcsőhöz értek, Póli karjára kapta a kis fiút és felszaladt vele, a többiek utána. Így hamarabb jutottak fel. Ilonka néni kiszólt, hogy kicsoda ricsaj ez és csak nem gondolják, hogy ennyien bemehetnek a „betegbe”, de akkor meglátta a gyermeket.

— Ja, ez talán a kis Vilike? — kérdezte és ő is bement a betegbe. Kató hallotta az egészet és így nem lepték meg a belépők.

De meglepte Kató az anyját fehér arcával és csaknem oly fehér ajkával és nehéz szempillájával, melyről a lányok maguk közt azt állapították meg, hogy hetek óta egyszer sem nyílt föl egészen. Még az nap koscsiba ült az anyja két gyermekével s ment az orvos-tanárhoz.

— A fiú állapota nem rosszabbodott s ez is eredmény, mondta az orvos. Folytatjuk nála az eddigi ápolást és mindkettőjük érdekében le kell menniük a tengerpartra.

— Hanem kedves kisasszony, sokkal hamarabb kellett volna a mamát értesíteni. A gyöngékedése legelső napjaiban ...

Kató lesütötte a szemét.

— Hosszadalmas baj a Katóé? — kérdezte Csilláné.

Az orvos tűnődve nézett rá. Eszébe jutott, hogy rendült meg ez az asszony, mikor közölte vele a kis fia reménytelen állapotát. A tűnődő tekintet átsuhant a gyermek, pillanatra megállt a lányon, aztán visszatért az anyához. — Pár hónapig eltarthat, mondta, azaz dűnnyögte. Most hazaviszik, lefektetik, sok jó ételt és levegőt neki. Mihelyt az idő kissé bemelegszik, szabadon fekdüdjék, napi egy órán át a napon, aztán, ha csak lehet, a tengerre.

— Ez mind nagyon jó lehet, gondolta Kató, annak, a ki igazán beteg. De én nem vagyok az, én csak elétem, a mennyi élet volt bennem.

(Folytatása következik.)

A GYERMEK KERTI TANÍTÁSA.

A GYENGE ELMÉJÜ GYERMEK HOMOKI SZANATÓRIUMÁBÓL.

„Csonka Magyarország — nem ország, Egész Magyarország — mennyország.”

Sídó Ferenc szoborműve.

Pécsér János szoborműve.

A TERÜLETVÉDŐ LIGA ÁLTAL KÉSZÍTETETT SZOBORMŰVEK.

BOMBELLI VÉGZETE.

Elbeszélés. — Irta Körmeny Viktor.

Akkoriban a Tattersall mellett egy iromba üres telken menaszéria volt. Valami olasz czirkuszfamíliaé, mely egy sereg oroszánt, tigris, párduczot és egyéb vérengző fenevadat hozott magával a jőzsefvárosi vénasszonyok riasztgatására. A maestro ugyanis — bár akkor még olcsó csemege volt a lóhús — szűk koszon tartotta ragadozóit és déltáj, a mikor az etetés ideje közelgett, a bestiák olyan vérfagyasztó ordítást csaptak szűk ketreczeikben, hogy a környéken lakó kávéházak vékony lélekzete elakadt a rémülettől és az ijedelemtől egyszer-mászor komoly következményekkel járt.

Egy alkalommal megtörtént, hogy a derék, köztiszeletben álló Springerné, a kinek városszerzte híres kiskorcsmája volt a Külső Stáció-utcában, éppen akkor vitte be az óriás levesestálát a dédelgetett asztaltársaságának, a mikor Ali, a vén berber-oroszlán, megbotránkozva csekély húsadagján, haragjában elbódult. A rettenetes ordítás a fizika törvénye szerint két másodperc alatt a Springer néni dobhártyájához ért, pont akkor, a mikor a jó asszonyság, a tiszta kis ebédülő küszöbét átlépve, diadalmas mosollyal szaporázta kövér lábait vendégei felé. Am e tragikus pillanatban Springer néni lába a padlóhoz ragadt, a vér lefutott egész sárga arcából, dolgos keze elernyedett és a leveses tál, ugyancsak a fizika törvénye szerint, tartalmával együtt száz darabban tört és ömlött szét a földön. Springer néni ijedelmé akkora volt, hogy még egy árva síkoly sem rebbsen el megföhédett ajkairól,

csak a mikor az asztal mellől felugrált társaság spontán részvéte némi küzdelem után a diványhoz cipelte, tört elő hűsös melléből egy mély sóhaj.

— Du lieber Gott, das war aber schrecklich! — rebegete elhaló hangon és vizet kért. A vizet már hozta is Kuncsera doktor úr, a lelkiismeretes tisztiorvos, a ki mint konok agglegény évek sora óta törzsvendége volt Springer néninek. A hús ital láthatólag magához térítette a jó asszonyt, de ekkor egyszerre két oroszán és három tigris üvöltése hullámzott át a légen és Springer néni a sírógörcs félreismerhetetlen jelei között a boldogult ura után kezdett kiáltozni. Makacsul követelte, hogy az elköltözött keljen föl síri ágyából, jöjjön érte és vigye el magával oda, a hol nincs állatsereglet és nem bömbölnek éhes oroszánok.

Kuncsera doktor sietve írt valami bróm-készítményt Springer néni idegeinek megnyugtására és mialatt Szepe, az italos gyerekek a patikába szaladt, fellovalta Popelka bácsit, az öreg kezelőtisztet, hogy a sajátlatos esetről ott a helyszínen vegyen föl jegyzőkönyvet, hogy a dolog az elüljáróság megfelelő intézkedés céljából. Az aranytollu Popelka bácsi, a ki jelentéseiben a külteki nyomor verisztikus rajzolásának bizonyult, ezúttal is remekelt „az egészségre káros oroszánbögés eltiltása tárgyában” megfogalmazott előterjesztésével. Az asztaltársaság némely tagjának szemében köny csillogott, a mikor felolvasta a protokollumot, a mit természetesen mindnyájan aláírtak. Springer néni is alá akarta írni, de neki nem engedték. Megmagyarázták az asszonyságnak,

hogy ez ellenkeznék a hivatalos formákkal. O tehet külön írásos panaszt, vagy akár szóbelileg is kiöntheti szívét az elüljáróságon.

A dolognak az lett a vége, hogy Springer néni deputációt szervezett a szomszédasszonyokból és egy derült nyári reggelen panaszra indult a sopánkodó, hangos gárda élén. Nem az elüljáróságra, — óh, nem! — egyenesen Kamermayer polgármesterhez vezette őket. Azzal érvelt, hogy az királyi tanácsos és módjában áll ő felségének azt az üdvös tanácsot adnia: kergesse szét királyi hatalmával fogva az állatseregletet. A polgármester minden jót megígért, de egy hét múlva Popelka bácsi már meghozta a lesújtó hírt: a tanács a jogi- és közegészségügyi bizottságok véleményének meghallgatása után nem érzi magát feljogosítva és nem tartja helyénvalónak rendszabályokat alkalmazni az állatsereglet ellen. Ellenben szolgál egy jó tanács: a ki idegesít az oroszánordítás, — dugjon vattát a fülébe.

A gyógyszerész, a ki esténként átjárt Springer nénihez egy-két spriccczerre, zajosan helyeselte ezt a megoldást, az asszonyság azonban titokban bosszút forralt a deputáció sikertelensége fölött érzett szegényében. Vattát nem dugott a fülébe, ellenben annál sürűbben átdugta az orrát a „Fekete kutya”-hoz, a mióta megneszelte, hogy Bombelli mester a szép Gálnéval teszi a szepet. Bombelli mester a menaszéria tulajdonosa volt, vakmerő állatszelidítő, a ki esténként hajmeresztő produkcióival ámulatba ejtette a bábész közönséget. Gálné viszont a „Fekete kutya”-hoz” címzett fűszer- és csemegekereskedés vallotta ürnőjének, a ki esténként, mikor az állatseregleti mutatóványok véget ér-

Kisfaludi Strobl Zsigmond szoborműve.

Székelygyörgy István szoborműve.

A TERÜLETVÉDŐ LIGA ÁLTAL KÉSZÍTETETT SZOBORMŰVEK.

tek, sonkával, imperiálsajttal és finom dupla malátasörrel szokta megvendégelni Bombelli mestert.

Ha szerelem volt, a mit Gálné az olasz iránt érzett, úgy a „Fekete kutya” ürnője jóhiszemű tévedés áldozatának mondhatta magát. A bájos özvegy ugyanis, a kit bizalmas ismerősei — köztük Bombelli mester is — Bettinek hívtak, úgy vélekedett, hogy pusztán csodálat az, a mi fogékony szívét az állatszelidítő láttára dobogásba hozta. A szép asszony meg volt győződve róla, hogy napnap után a csodálat vitte el a menaszériába és estéről-estére a csodálat hatása alatt engedte meg, hogy Bombelli feje az oroszán torka után az ő gömbölyű vállán nyugodjék meg és hogy a tigris karmai helyett az ő rózsás ujjai turkáljanak a mester fűrtjeiben.

A mikor Springer néni már harmadszor találkozott Bombellivel a Gálné-kölniviz-illatu lakásában, egy pohár dupla malátasör mellett meg merte koczkáztatni, hogy a maestrot meghívja ebédre. Az asszonyság túl volt már a kánoni koron, féltékenységről szó sem lehetett. A szép özvegy maga bízta.

— Menjen el, szívem, Springer mamához, olyan ebédet kap, hogy tíz gróf is megnyalná utána az ujját.

A tíz gróf erősen imponált Bombellinek és másnap széles, szürke gérokkban, fehér czilinderrel, óriás krizantémmal a gomblyukában ellátogatott Springer mamához. A jó asszony finom ételkeivel kedveskedett a villogó szemű olasznak és a menü koronája a költeményszámba menő sonkás makaróni volt. Az asztaltársaság, kivált Kuncsera doktor és Popelka bácsi, eleinte görbe szemmel nézték az asztalfőre ültetett Bombellit, de a jó koszt és az olasz komikusan hangzó tört magyar beszéde jókedvre hangolt mindenkit. A gyógyszerész, a ki a kivételes alkalomra

való tekintettel szintén Springernénál ebédelt, a pecsenye után tósztot mondott az olaszra, melyben az oroszánokról Garibaldira fordította a szót és lelkesen éltette Itáliát.

Eddig minden rendben volt és a hangulat a fogyasztott spriccczer arányában emelkedett. A fekete kávéval azonban Springer mama leült a vendége mellé és bizalmas beszélgetést kezdett vele. A bizalmas beszélgetés a derék asszonyságnál abban állt, hogy az illetőt születési, családi és vagyoni viszonyaira nézve úgy kifaggatta, mint a bíró a vádlottat. Csalhatatlan keresztkérdéseivel tíz perc alatt sikerült megtudnia, hogy Bombelli elvált ember, a felesége megszökött egy kötéltánczossal és hogy zilált anyagi helyzetét egy jó házassággal óhajtja rendbehozni.

Springer mama hamiskásan hunyorgatott a becsületes kék szemével.

— Persze, persze, azért vizitel minden este a „Fekete kutya”-nál.

Bombelli boldogan vigyorgott. Talián hányivetiséggel rázta meg dús fűrtjeit és az ép fogsora úgy villogott, mint egy fiatal oroszáné.

— Ah, mia cara Bettil! — sutogta önszeledten.

Springer mama most már nem eresztette el az áldozatát.

— Szép asszony, — mondta jóakaratosan — kedves asszony és pénze is van.

Bombelli szeme megvillant.

— Sok? Sok? Sok? — kérdezte hadaró gyorsasággal.

— Sok. Hanem egy kevés hibája is van. Hamis a foga.

A mester nem értette meg mindjárt, miről van szó, de Springer mama élénk taglejtései és a Kuncsera doktor kölcsönkért olasz tudománya megmagyarázták neki, hogy

a szép Bettinek műfogak ragyognak cseresznyecájai között.

Bombelli, a kire mindennap egy tucsat fenevad vicsořította hatalmas metszőfogait, mélyen lesújtva fogadta ezt a felvilágosítást. Néhány percig szóltanul ült az asztal mellett, azután hirtelen, minden átmenet nélkül az asztalra csapott és Szent Januáriust emlegetve tiltakozott szerelmének meggyalázása ellen. Kuncsera doktor csillapította le Dél dühöngő fiát és sikerült rábírn, hogy nyugodjék bele a változhatatlanba.

Bombelli megígérte és bánatosan távozott. Kiment a Kerepesi-úti temetőbe és a sírok közt ödögött hat óráig. Nem akarta elhinni, a mit a bájos Bettiről hallott, de újra meg újra erőtt vett rajta a kétség és a mikor hat óra után a menaszériába sietett, elhatározta magában, hogy este végére jár a dolognak. Ha nem igaz — gondolta magában — vendéttát vesz Kuncsera doktoron; ha igaz, — összetört szívvel bár, de megkéri a szép Betti kezét, mert annyit egy olasz állatszelidítő is tud, hogy gazdag menyasszonynak nem nézik a fogát.

A produkciók során az ideges, tépelődő Bombelli csaknem végzetes ügyetlenséget követett el. A csizmája patkós sarkával rálepett a legvadabb, legfélelmeőbb királytigris farkára. A bestia iszonyú üvöltéssel a két hátulsó lábára állt és hirtelen megfordulva a mesterre akarta magát vetni. Bombellit csak a lélekjelenléte és a kellő pillanatban elsütött pisztoly durranása mentette meg a biztos haláltól.

Előadás után kedvetlenül indult el a Kálvária-térre a „Fekete kutya”-hoz. A balesetében rossz óment látott, de később mégis megvigasztalódott azzal, hogy ha ilyen nagy veszedelemből ép bőrrel menekült, ezután sem hagyja el a szerencséje.

A bájos Betti frissen vágott sonkát fálalt

BÖLCSE FRIGYES SZÁSZ VÁLASZTÓFEJEDELEM

elje és a tulajdon habkezeivel töltötte poharába a duplamalát. Bombelli azonban csak a harmadik pohár után melegegett föl és akkor, lágyan megfogva a szép özvegy állát, némi zavarral azt mondta neki:

— Milyen hamis a Betti szeme...

A „Fekete kutya” asszonya csábosan mosolygott.

Majd egy percczel később:

— Milyen hamis a Betti mosolygása...

A „Fekete kutya” asszonya „bűgő” nevéssel odafektette hullámos fejét a Bombelli széles vállára.

A mester most merészet gondolt és lágyan átölelte azt sügta dulcineája fülebe:

— Fogadjunk, hogy a Betti foga is hamis...

Bombelli azt várta, hogy a szép asszony évődve nyakon legyinti és egy forró, oda-

adó csókkal győzi meg az ellenkezőjéről, ám Betti dühösen tépte ki magát az élő karkból és szikrázó szemmel mutatott az ajtóra.

— Hinaus! — kiáltotta sipító, éles hangon. Ebben a pillanatban nem volt szép. Dühöngő furia, tajtékzó bestia lett belőle egy pillanat alatt.

— Pardon, mia cara! — rebegte gyáván Bombelli.

— Nix pardon! Hinaus! Du elender Vagabund! — rikácsolta leplezetlen józsefvárosi zsargonban Betti és a maestro mint megvert kutya sompolygott ki a szobából.

A parti természetesen fuccsba ment. Bombelli szégyenében búskomor lett, még jobban belemerült az adósságokba és két hét múlva fölszedte sátorfáját a Tattersall melől. Csillagos éjszaka volt, amikor a józsefvárosi teherpályaudvarról elindult a fenékvadjaival együtt. Mély sóhaj szakadt föl kebléből és arra gondolt: mennyivel kisebb veszedelem egy tigris farkára lépni, mint egy szép asszonynak megmondani, hogy hamis a foga.

A SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM DÜRER-KIÁLLÍTÁSA.

A Szépművészeti Múzeum grafikai osztálya, amelynek kiállításai a budapesti műbarátok legszebb élményei közé tartoznak, ismét egy nagyszerű gyűjteményt mutat be gazdag kincseiből. Dürernek, a nagy német művésznek grafikai alkotásaiból állít ki mintegy kétszáz lapot, amelyek teljes képet adnak a munkásságról. Azonkívül majdnem kivétel nélkül kitűnő állapotban is vannak és a mester legjava művei közül valók, úgy hogy sokkal nagyobb érdeklődést kellene keltenők az eddig tapasztaltaknál. Annál is inkább, mert a közkezen forgó művészeti könyvek képei még csak halvány sejtelmet sem adnak Dürer nagyszerű rézmetszeteinek szépségeiről, sőt még a fametszeteket is teljesen ferdtíve ismétlik. A mi reprodukcióink is inkább csak az érdeklődés felkeltésére valók, mert a rézmetszetek bársonyos mo-

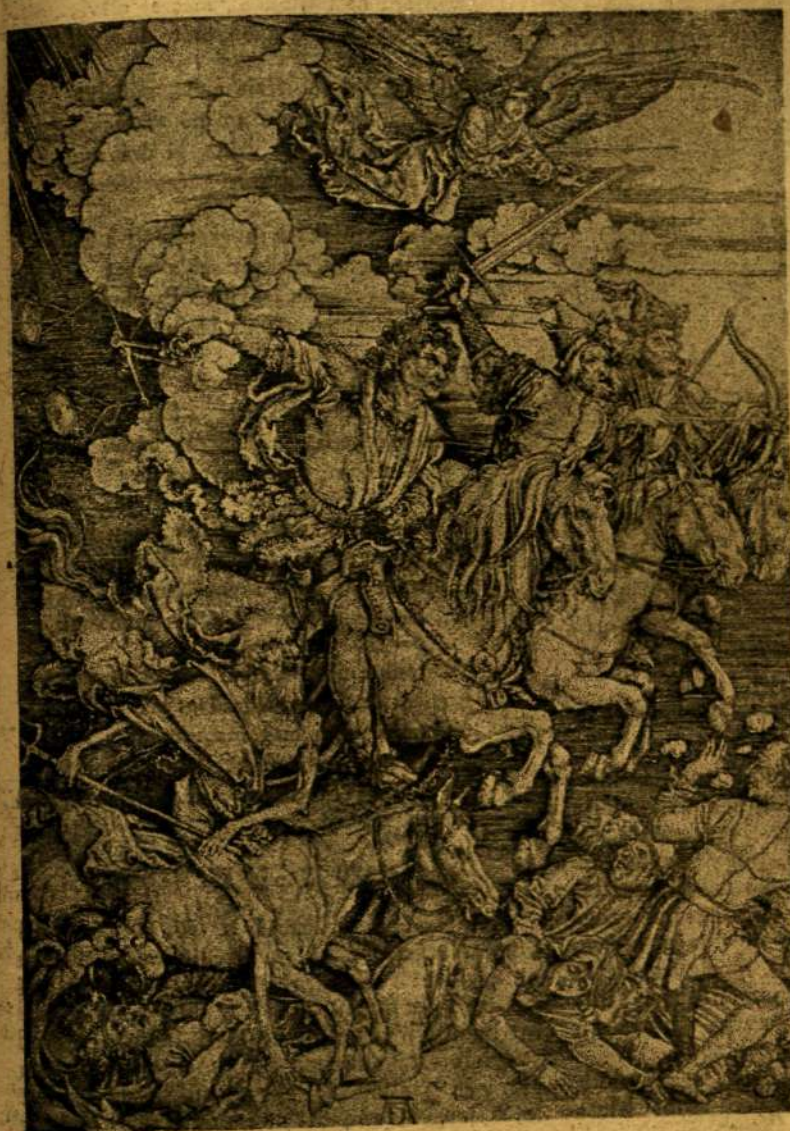
ADÁM ÉS ÉVA.

dulációit, a fametszetek lendületes keménységét híven nem tudják utánolni.

Dürer művészete mindig egyik legkedvesebb témája volt a képzőművészeti elemzőseknek. Nagy és igen sokrétű emberi lélek megnyilvánulásait tárta csodálói elé. Egy szerfelett mozgalmas és változatos korról számolt be és alig ismerünk művészt, aki korabeli nemzetének lelkét gazdagabban és kimerítőbben foglalta volna össze.

Az a világ, amelyben Dürer élt, az átmenetek, a nagy változások megindulásának kora volt.

Németország akkoriban túl kezdett nőni a társadalmi, politikai, gazdasági, vallási, kulturális élet addigi merev, középkori, gótikus korlátain, a szűk, válogatott ruhák alól, amelyek még aszketikus testekre voltak szabva, frissen duzzadó, tettekhez kész, fiatal izmok

A JELENÉSEK NÉGY LOVASA.

SZENTHÁROMSÁG.

SZENT EUSTACHIUS.

SZENT KATALIN VÉRTANUSÁGA.

SZENT JEROMOS.

A HÁROM KIRÁLYOK.

GRÓF BETH LEN ISTVÁNT A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI TANYAI ISKOLÁK-LEÁNYOK ÉS FIÚK VIRÁGGAL FOGADJÁK.

kandikáltak elő. Új ismeretlen czélok, csak megsejtett, de még meg nem értett új lehetőségek friss és serkentő szele fújt át a városok szűk utcáin, a melyekben még mindig szigorú rendet tartott a hagyományok szigorú fegyelme. Délrejáró vándorok, a mosolygó olasz földről új, a réginel szabadabb, gazdagabb, boldogabb élet híret hozták, és sokan érezték, hogy az emberi élet új változások küszöbén áll.

Dürer művészete e korszak kulturáját legteljesebben grafikájával tükrözi vissza, mert ebben elődök fel leginkább a lelke, ebben sokkal lázabb, sokkal lelkesebb, közvetlenebb és őszintébb mint festészetében, eredetibb és örökösebb. Még benne él korának vallásos eszméletében és ismeri annak közép-kori gazdagságát. Művészi szeszáczió legnagyobbrészt vallásos tárgyak köré sorakoznak, s a rájuk vonatkozó tudománynak szinte dantei gazdagságú lexicon, de ezeket a vallásos témákat már nem a sanyarú önkínzás aszketikus szemléletével, hanem egy friss veret lüktető érző fiatal korszak erejével tölti meg. Még nem látja tisztán a jövőt, de önkéntelenül, napról napra jobban és jobban elszakad a múlttól, új utakon kezd járni és boldog, ha áttörheti a régi merevséget, ha örömeiben nem kell már visszafojtania lelke mélyéről feltörő kiáltásait. De ezekre a megújulásra sovargó, gyakran még esetenül felbugyborékoló hangulatokra nagy tépelődések következnek. A múltnak, a mindent kőfalkkal elkerítő középkornak lelki kényszerétől nem volt oly könnyű szabadulni. E szabadulás csak jóval későbbi nemzedékek osztályrésze volt.

Dürernek erős, izzó érzékiség keringett ereiben, ám ez az érzékiség naiv volt és öntudatlan maradt, de épen öntudatlanságával és visszafojtottsága miatt minden alkotásának erős feszültséget adott. Allandóan arra készlette, hogy formái világában új szépségeket keressen és ezen az úton az olasz művészet csábító életteljessége és meleg, napsugaras emberisége sem maradt rejtve előtte. Hatással is volt rá, de nem annyira, hogy ki tudta volna mozdítani önmagából, Dürer megmaradt a korabeli újjászülető németiség talaján. Északibb ember volt annál, semminthogy teljesen eltölthesse őt a délnek csak a mában élő életöröme, tépelődés és önkínzás, semminthogy megmondás nélkül adja magát át az élet szépségein való gyönyörködésnek. S ha vére és tudatlan vágyai hajtották is előre, ránehezedett a múlt, a mely nem engedte meg neki, hogy a jelennek fenéig üritse poharát. Dürerben vannak bőven dantei mélységek, vannak fausti töprengések, vannak apokaliptikus erejű víziók, de mindez rejtett küzdelemben áll már az elkövetkező idők új pogányosságával.

Mindebből rendkívül sokat tudott kifejteni. Rövid pár év alatt teljesen átforgatja az elődeitől ellesett formanyelvet, gazdaggá, változatossá teszi az által, hogy mohó természetlátásának tömördek kincsével gazdagítja. A görög ágasbogas gazdagságú szögletességhez gyakran hozzá volt még köve, de ez alatt a köntös alatt új és eleven életet rejtgetett, miközben az ornamentálist stílusú rajztól nagy lépéseket tett a tárgyában önzélt komponálás felé.

A mi pedig rajztudását illeti, azzal elődeivel szemben majdnem egyedülálló. Mesterségbeli szeretete pedig határt nem ismert, bámulatos tökéletesség, azóta sem meghaladott rézmetszet, fametszeti tökéletes kidolgozásával senki sem vetekedhetik.

Egész élete szakadatlan alkotásban telt el. Művészetének tökéletesítése, a melynek útján az élet megfektetéséhez akart eljutni, minden vágyát betöltötte. Rendkívüli erővel fegyelmelte önmagát, hogy korát teljesen visszatükrözhesse, de ezen messzire túljutott, mert alkotásaiban korának szűk leple alatt ott él az örökkön emberi.

HORATIUSBÓL.

A RÓMAIAKHOZ.

(III. könyv, 6. óda.)

Ártatlanul bár, őseidért lakolsz,
Míg istenidnek dűledöz lakát
És füstbelepte szobrait mind
Római helyre nem állítottad.

Míg jámbortól élsz, addig uralkodol
Istennel indúl és Vele térj meg is!
A megvetett Egek tömördek
Gyáaszt okoznak e szép hazának.

Immár Monaes és Pacorus hade
Kétszer legyőzték isteni jel nélkül
Küzdő hadunkat és nyakukban
A mi rabolt aranyunk ragyog most.

Kis hijja volt, hogy lázadó hazánk
Nem foglalá el dák, meg az aethióp.
(Ez félelmes hajó-hadár,
Az meg a dárdavetésbe jártas.)

E büntenyészto kor legelebb a nász-
Agyat gyalázá meg s a családokat,
S az így eredt ragály kiáradt,
Bűnbé súlyesztve egész fajunkat.

A zsege szűz már kapva-kap a ledér
Tánczon s tanúl sok asszonyi csöfögést,
Még nőni sem kezd keble halma
S már a bűnös szerelemre gondol.

Majd férje mellé vig borozás között
Ifjabb legényt vesz válogatás nélkül,
Majd nem titokba, mécses oltva,
Oszlja tilos gyönyörét, de nyíltan.

Hívásra kel föl, férje előtt, mihelyt
Szóltja bármely armenő szatcsa,
Vagy a spanyol kalóz; ki drága
Bért fizet egyszeri szegényéért.

Nem ily szülőknek magzata volt a had,
Mely pán vitézek vérével a vizet
Szennyezte és legyűrte Pyrrhust,
Antiochust s fene Hannibált is;

De földhárból vált katonák kemény
Hajtása, mely jól törte a föld rögét
Szabin kapával, s hordta hátán
A szigorú szüle egy szavára

A rőze-kévet, míg a nap a hegyek
Árnyát cserélvén, a kimerült ökrök
Jármát levészi a távozóban
Boldog időt hagy a nyugovónak.

Mit tönkre nem tett kárhözatos korunk!
Erényes ösök, ernyedező atyák
Gyarló utódai még magunknál
Is gonoszabb fiakat hagyunk itt!
Fordította: dr. Nagy Zsigmond.

ÚJ ENERGIAFORRÁS.

Nemrégiben érkezett a rövid hír arról, hogy Rutherfordnak, a kiváló angol fizikusnak, sikerült a nitrogén atomjait mesterségesen felbontani annyira, hogy az eredeti nitrogénből végeredményben hélium maradt s a felbontás közben nagymennyiségű energia vált szabadná. Ezen szűkszavú és felületes jelentés mögött a modern fizikai kutatások legszenzációsabb eredménye rejtőzik s ha első pillanatban talán csak elméleti jelentőségűnek látszik az, hogy a kémiai úton felbonthatatlan nitrogén-elemből Rutherford héliumot állított elő, ez a siker — ha csakugyan technikailag is kihasználható — megoldásait jelenti annak a nagy problémának, a mely eddig szinte elérhetetlennek látszott, de a mely tulajdonképpen végső célja volt a modern fizikának és kémiának.

Nem arról van szó, hogy a nitrogén nem elem, hanem összetett test és Rutherford felfedezte a vegyület minőségét és visszavezette a héliumig, hanem arról, hogy Rutherfordnak sikerült előidézni mesterségesen azt az atómbomlást, a mi a radioaktív anyagokban önként folyik, de alig észrevehető lassúsággal. A rádium és rokon elemeinek az a sajátága, hogy minden külső beavatkozás nélkül állandóan jelentős mennyiségű energiát sugároznak ki magukból, rávezette a tudományt arra, hogy az anyagot ne tekintsük valami élettelen dolognak és ne válasszuk külön olyan határozottan az energiától, mint a régi fizika tette. Rájöttünk arra, hogy az anyag minden atómja raktára az energiának, az atómkok még sokkal apróbb részekből, az elektronok rendszeréből állanak, de ez a rendszer általában véve önmagában egyensúlyban van és csak az olyan kivételes esetekben, mint a radioaktív elemeknél, nyilvánul meg, hogy a látszólag holt atómkokban mennyi energia rejtőzik.

A radioaktív anyagoknál az atómkokban nincs meg a belső egyensúly, a bennük rejlő energiának egy része állandóan kisugárzódik, még pedig úgy, hogy minden atómból bizonyos időközönként leszakad egy héliumatóm és az nagy sebességgel röpköl ki az atómból. A rádiumból, mikor egy-egy héliumatóm felszabadul, új elem lesz, az emanáció, a hogyan az urániumból is úgy keletkezik a rádium, hogy az uránium atómaiból leszakad egy héliumatóm. Az emanáció is tovább bomlik, újabb és újabb héliumatómkok szakkadnak le róla s végül az eddigi kutatások szerint ólomnak kell keletkeznie, a melyben aztán olyan egyensúly áll be az atómkokban, hogy ez az elem többé észrevehetően nem radioaktív, hanem állandó. A hélium atóm-

MILLERAND, A FRANCZIA KÖZTÁRSASÁG ÚJ ELNÖKE.

sulya 4, tehát minden átváltozásnál 4-gyel kisebbedik az eredeti elem atómsúlya, úgy hogy a 226 atómsúlyú rádiumból egymás után öt héliumatómnak kell leszakadnia, hogy végeredményben a 206 atómsúlyú ólom maradjon meg.

Ez a fokozatos átváltozás azonban nagyon lassan folyik le. Az urániumnak 7500 millió esztendőre van szüksége, hogy rádium váljék belőle, a rádiumból 2500 év alatt lesz emanáció s e közben rengeteg mennyiségű energia válik szabadná, mely a nagy sebességgel kirepülő héliumatómkok mozgási energiájában nyilvánul meg. Egy gram rádiumból a 2500 esztendő kitelése alatt tartama alatt kétezer millió gram kalóriányi energia szabadul fel, a mi negyedmilliószor akkora, mint egy gram szénben rejlő hőenergia, vagyis egy gramnyi rádiumból 250 kilo szén hőenergiája szabadul fel csak addig, a míg emanáció lesz belőle, vagyis a míg minden egyes atómjából leszakad egy-egy héliumatóm.

Gyakorlati szempontból a rádium energiája nem értékesíthető mégsem, mert egyrészt nagyon kevés rádium áll a rendelkezésünkre, másrészt rengeteg idő szükséges ahhoz, hogy a benne rejlő energia felszabaduljon. Rájöttünk ugyan, hogy az anyag atómjai szinte kimeríthetetlen források az energiának, de nem hasznosíthatjuk addig, a míg nem találjuk meg annak a módját, hogy kiesssük az atómbomlást. A szénben rejlő hőenergiát is csak akkor használatjuk fel, ha meggyújtjuk a szenet s ha az atómerkéit is értékesíteni akarjuk, akkor meg kell találnunk azt a módot, a mivel „meggyújtjuk”, helyesebben fellobbant-hatjuk az atómkokat. A modern fizikának ez volt a legfőbb törekvése, habár egyelőre ki-látástalannak is látszott minden kísérlet, mert hiszen a természetben csak a radio-aktív anyagok végtelenül lassú önkéntes fel-bomlásával találkozhattunk, a mibe sem-milyen úton sem tudtak a fizikusok beavat-kozni.

Rutherford úgy látszik mégis elérte az első eredményt, a mi azért hat annyira meglepetésszerűen, mert a háború teljesen el-vonta figyelmünket a csöndben dolgozó tudó-sok munkájától s hat esztendő óta csak a háborús technika eredményei foglalkoztatták a nyilvánosságot. A kiváló angol tudós si-keréről még nem kaptunk részleteket. Úgy látszik, hogy egészen váratlan helyen tudta áttörni a természet erejét s nem a radio-aktív anyagok önkéntes bomlását sikerült mesterséges úton megszoritani, hanem a kö-zönséges nitrogén atómjainak belső egyen-súlyát bolygatta meg úgy, hogy egyszerre megindult bennük az atómbomlás. S ennek a mesterségesen előidézett atómbomlásnak tökéletesnek kell lennie, mert végeredményül héliumot kapott Rutherford, vagyis azt az anyagot, melynek atómjai eddigi tapasztala-

taink szerint a tovább nem bomló ósatómkok-nak kell lenniük.

A felfedezésnek már így is beláthatatlan a jelentősége. A nitrogénből felszabaduló energia feltétlenül összehasonlíthatatlanul nagyobb mint a szén hőenergiája. Egyelőre nem sejtjük, mekkora, mert nem kaptunk adatokat arra, hogy mekkora a mesterséges atómbomlásban felszabaduló héliumatómkok sebessége, de annyit biztosan tudunk, hogy a szénből sok ezerszer több kellene, hogy ugyanannyi hőenergiát adjon, mint a mennyi a nitrogén atómkok energiája lehet. Könnyen elképzelhető tehát, hogy a mindennapi élet számára is mily döntő fontosságú lesz Rutherford felfedezése, ha csak úgy sikerül gyakorlati czélokra is felhasználni. Az egész világ a legnagyobb széninségben szenved s egyébként is aggódunk már régen, hogy hogyan fogjuk előteremteni a szén fogyása-val a modern kultúrának egyre növekvő energia-szükségletét. Ha sikerül hozzáfér-közni a természet lejegyzett energiá-ra-k-tárához, az atómbeli energiához, egyszerre a legideálisabban biztosítva van az emberiség energia-szükséglete a végtelenségig. Nem probléma többé, hogy elfogy-e a föld szén-készlete s hogy mivel pótoljuk azt, sőt — ha technikailag tökéletesítjük az atómerké-gia felszabadításának módszerét, — úgyszó-lván emberi munka nélkül megkapjuk azt az energiát, a mit ma még sok millió ember verejtékes munkájával kell a föld mélyéből előbányászni.

A VATIKÁN PINCZÉI.

Regény. (Folytatás.)

Irta André Gide. — Francziából: Könyg György.

A mint így előre hajolva nézett, vércsepp folytott végig az arcán.

— Fene bánja a táskámat! A koczká meg-mondta: nem kell leszállnom.

Becsústa az ajtót és leült.
— Nincs semmi okmány a táskában, a fehérenmüben sincs monogram, nem koc-kázatok semmit... Mindegy: minél ha-marább hajóra kell szállnom; talán nem lesz olyan mulatságos, mint ha itt marad-nék, de mindenesetre sokkal okosabb.

WRANGEL TÁBORNOK, A DÉLOROSZORSZÁGI BOLSEVIKI ELLENES CSAPATOK PARANCSONKA.

D'ANNUNZIO KATONÁI KÖZT FIJMEBEN.
(D'Annunzio X-tel van jelölve.)

A vonat ezalatt elindult.
— Nem annyira a táskámat sajnálom... mint inkább a kalapot, a melyet szívesen visszahoztam volna. Ne gondoljunk rá többet. Megtöltötte kis pipáját, rágyújtott és ku-tatni kezdett az idegen kabát zsebeiben. Ki-emelte belőle Arnica leveleit, a Cook ügy-nökség körutazási jegyét és egy borítékot, melyet kinyitott.

— Három, négy, öt, hat ezres! Nem ér-dekli a becsületes embert.

Visszatette az ezreket a borítékba s a borítékot a kabát zsebébe.

Mikor azonban egy percczel később pon-tosabban szemügyre vette a körutazási je-gyét, csaknem elszédült. Gróf Buragliou Gyula neve volt odaírva az első oldalon.

— Megbolondultam talán? Micsoda kapcsolatban van Gyula... vagy lopott jegy?... Lehetetlen! Kétségkívül kölcsönadott jegy... Szent Isten, még talán valami kavarodást csináltam. Az ember nem is hinné, hogy ezek az öreg emberek mennyire szét vannak ágazva...

Majd, remegve a kérdések előtt, felbontá Arnica leveleit. Ez a találkozás szerfölött meglepte, nehezen tudta a levélre összpontítani figyelmét, sehogysem volt képes megállapítani, micsoda kapcsolat lehet Gyula és e között az öreg közt, annyit azonban meg-értett, hogy Gyula Rómában van. Elhatáro-zása azonnal megszületett; sürgős vágyat érzett viszontlátni bátyját és féltelen kíváncsiságot arra, hogy megfigyelje, ezen szen-zációs ügy hatását erre a nyugodt és logikus emberre.

— Így lesz! Ma este Nápolyban hálók, kiváltom a podgyászomat és holnap vissza-térek Rómába a legelső vonattal. Ez talán nem a legokosabb, de mindenesetre szórako-zást ígér.

III.

Nápolyban Lafcadio a pályaudvar közelében levő egyik szállodában szállott meg. Gondja volt rá, hogy feladott podgyászt magával vigye, mert hiszen a podgyász nélküli utasok gyanúsak és ügyelt arra is, hogy ne vonja magára a figyelmet. Megvásárolta a legszükségesebb toilette cikkeket és egy kalapot a gyűlöletes matrókalap helyett, a mit Fleurissoire hagyott ott neki és a mely különben is szűk volt. Revolvert is akart volna vásárolni, de ezt a tervét kénytelen volt másnapra halasztani, mert már zárták az üzleteket.

Az a vonat, melyen másnap reggel utazni akart, korán indult; ebédre Rómában lesz... Az volt a szándéka, hogy Gyulát csak akkor keresi föl, a mikor az újságok már kipattan-tották a „bűnt”. Bűn! Ez a szó különösnek tetszett előtte és magára vonatkoztatva leg-alább a bűnös szót egyáltalán nem vélte találónak. Jobban szeretete a kalandor szót, mely épp oly hajlékony, mint Kasztor-kalapja, melynek karimáját tetszés szerint fel és le hajlíthatja az ember.

A reggeli lapok még nem írták a kaland-

ról. Türelmetlenül várta az esti lapokat, meg szeretne volna Gyulát is már viszontlátni és meg akarta kezdeni a játszmát. Mint a bujósokat játszó gyermek, a ki nem akarja ugyan, hogy megtalálják, de viszont meg kívánja, hogy keressék, unatkozott a várakozásban. Ez a bizonytalan állapot mindaddig ismeretlen volt előtte s ma különösen köznapiasnak, kellemetleneknek és utálatosaknak találta azokat az embereket, a kikkel az utcán találkozott.

Este megvette a *Corriere*-t, beült vele egy vendéglőbe és hogy kíváncsiságát még jobban felfokozza, rákényszerítette magát arra, hogy — az újságot szépen összehajtva maga elé téve — előbb megvacsorázzon; ezután kiment és csak a Corzón, egy boltkirakat világításánál bontotta ki az újságot, melynek második lapján ezeket a szavakat látta egy napihír fölött:

Gyilkosság, öngyilkosság vagy szerencsétlenség? — A hír így szökött:

A nápolyi pályaudvaron a társaság alkalmazzottai a római vonat egyik elsőosztályú szakaszának hátlójában egy sötét színű férfi kabátot találtak. A kabát belső zsebéből sárga borítékban hat darab ezerfrancos bankjegy került elő; semmi más okmány nem áll rendelkezésre, melyből a ruhadarab tulajdonosának személyazonosságát meg lehetne állapítani. Hogyha gyilkosság történt, nehezen magyarázható meg, miként maradhatott az áldozat zsebében ekkora pénzösszeg, ez a körülmény inkább arra látszik mutatni, hogy a gyilkosságok nem rablás volt az indító oka.

A szakaszban semmiféle dulakodás nyomát nem lehetett felfedezni, azonban az egyik pad alatt egy férfi-manchettát és macskafejet ábrázoló s aranyozott ezüstdíszecson egymáshoz kapcsolott, áttetsző kvarcból — melyet homályos óráknak neveznek — készült manchettagombot találtak.

A rendőrség az egész vonal mentén kutatásokat eszközöl.

Lafcadio összegyűrtte a lapot.

— Hogyan! Most meg már Karola gombjai! Ez az öreg valóságos utcaszarok.

Tovább lapozott az újságban s az utolsó oldalon ezt olvasta:

Legújabb.

Holttest a vasuti töltés mellett.

Nem olvasta tovább, hanem a Grand Hôtelbe szaladt.

Névjegyet borítékba tette s ezeket a szavakat írta neve alá:

Wluki Lafcadio kérdezteti gróf Baraglioul Gyulát, hogy nincs-e szüksége titkára.

Beküldte a névjegyet.

Némi várakozás után inas jött érte a hallba, a hol várakozott, s hosszú folyosón keresztül bevezette a gróf szobájába.

Lafcadio mindjárt az első szempillantásban felismerte a szoba egyik sarkában a *Corriere del la Sera*-t. A szoba közepén nagy üveg kölnivíz állott az asztalon, nyitva s megtöltötte szagával az egész helyiséget. Gyula kitárt karokkal fogadta.

— Lafcadio! Barátom... Milyen boldog vagyok, hogy láthatom!

Haja fel volt borzolva halántéka körül és boldognak látszott. Fekete babos zsebkendőt tartott a kezében, azzal legyezte magát.

— Ont vártam most legkevésbé, de senkivel sem tölténem el szívesebben a mai estét... Talán Karola Öngyásága mondta meg, hogy itt vagyok?

— Mily különös kérdés!

— Éppen találkoztam vele tudniillik az utcán... Egyébként nem vagyok biztos benne, hogy látott-e engem.

— Karola! Hát Rómában van?

— Nem is tudta?

— Ebben a pillanatban érkezem Sziciliából s Ön az első lény, kivel itt beszélek. Ot különben nem is kívánom látni.

— Nagyon szépen találtam pedig.

— Ont akkor nem nehéz kielégíteni.

— Csak azt akartam mondani, hogy szebbnek, mint Párisban.

— Ezt csak a hely teszi; egyébként, ha étvágya van...

— Lafcadio, az ilyen beszéd nem illik mi hozzánk.

Gyula szigorúnak akart mutatkozni, de

ZAMENHOF, AZ ESPERANTO NYELV MEGALKOTÓJA.

arcának csak egy fintor sikerült; így folytatta:

— Nagy izgalomban talált engem. Életem egy fordulópontjához értem. Fejem izzik s egész testemben valami olyan szédülést érzek, mintha gözben akarnék feloldódni. Három napja vagyok csak Rómában, hova egy szociológiai kongresszusra érkeztem, de egyik meglepetés a másikat éri nálam. Az Ön érkezése most a betetőzés... Azt sem tudom, hol áll a fejem.

Hosszú léptekkel mérte végig a szobát, majd megállt az asztal előtt, kezébe vette a kölnivizes üveget, teli locsolta vele zsebkendőjét és fejéhez szorította.

— Ifjú barátom... Megengedi ugyebár, hogy így szólítsam. Készen vagyok új könyvem gondolatával! Azok a szavak, melyekkel Ön, igaz, hogy túlozva, Párisban a *Hegy-csúcsok Levegőjéről* nyilatkozott, azt a reményt keltik bennem, hogy ezen könyvem nem fogja hidegen hagyni.

Lábai ezalatt valami bokázó mozdulatot vittek véghez, a mitől zsebkendője a földre esett. Lafcadio odaugrott, hogy felemelje s ezalatt Gyula kezét gyengéden vállára érezte nehezéni, épen úgy, mint annak idején Párisban az öreg Justus-Agenorét. Lafcadio mosolyogva emelkedett fel.

— Oly rövid ideje ismerem még csak, — jegyzé meg Gyula, — de ma este nem tudom visszatartani magam, hogy ne úgy beszéljek Önnel, mint egy...

Itt megakadt.

— Ugy fogom meghallgatni, mint egy testvért, gróf úr, — felelt Lafcadio felbátorodva, — minthogy olyan szíves és felszólító rá.

— Lássá, abban a környezetben, melyben én Párisban élek, mindazok közt az előkelőségek, főpapok, írók és akadémikusok közt, a kikkel érintkezem, nem találom jóformán senkit, a kivel beszélni tudnék. Ez alatt azt értem, hogy nincs közöttük egy sem, kivel közölhetném azokat a gondolatokat, melyek engem újabban foglalkoztatnak. Meg kell ugyanis vallanom, hogy első találkozásunk óta szempontom tökéletesen megváltozott.

— Annál jobb, — veté oda szemtelenül Lafcadio.

— Nem is képzelheti Ön, kinek ez nem a mestersége, hogy egy téves etika megnyire megakadályozhatja az alkotó erő szabad kifejlődését. Ezzel magyarázom, hogy mi sem áll távolabb régi regényeimtől, mint az, a melyet most tervezek. Hogy azt a logikát és következetességet, melyet személyeimtől megkívántam, jobban hatalmam-ban tartsam, mindenekelett magamtól is megköveteltem, ez pedig nem felelt meg természetemnek. Hígyje el nekem, inkább hajlandó valóságos áléletet élni az ember, mintsem hogy ne hasonlítson ahhoz a képhez, melyet sajátmagáról magának régebben

alkotott; ez pedig örültség, mert lényünk jobbik felét hamisítjuk meg ily módon.

Lafcadio most is mosolygott meg, mert Gyula szavaiban egykori megjegyzéseinek távoli hatását állapíthatta meg.

— Hogyan folytassam hát? Először érzem életemben, hogy szabad előttem a mező... Értse meg e szavak egész tartalmát: szabad a mező... Hiába ismétlem magam előtt, hogy eddig is szabad volt és most is az s hogy csupán szennyes tekintetek karrierre, közönségre vagy hálátlan bírakra, kiktől hiába vár jutalmat a költő, kényszerítettek az előbbeni útra. Ezentúl nem várok senkitől semmit, csak saját magamtól. Ezentúl mindent magamtól várok, emberi ösztinteségetől. Ettől azonban bármit kívánhatok, mert a leghihetlenebb lehetőségeket érzem magamban. Minthogy ezek csak papíron fognak kibontakozni, szabad folyást engedhetek nekik. Majd meglássuk!

Mélyen felsóhajtott, hátravetette vállát s olyan mozdulatot tett, mintha máris szárnyát akarná emelgetni, de újabb aggodalmak ismét visszaszorítanak a földre. Zavarosan folytatta, kissé halkabban.

— És minthogy az Akadémia urai nem kérnek belőlem, most már jó okokkal fogok szolgálni nekik, hogy ne engedhessenek be maguk közé; eddig ugyanis nem volt okuk rá. Nem volt.

Hangja hirtelen csaknem élessé vált és egyenként szóttagolta a szavakat. Megállt, majd nyugodtabban folytatta.

— Ime tehát, a mit képelek... Ide figyel!

— Lelkem mélyéből, — felelt még most is nevével Lafcadio.

— És követ engem?

— Minden poklokra keresztül!

Gyula újból megnevedesített homlokát és leült egy karosszékre. Szemben vele Lafcadio megfordított egy széket s úgy ült rá, karjait pedig a szék támláján kulcsolta össze.

— Egy fiatal emberről van szó, a kivel bünt akarok elkövetetni.

— Nem látok benne semmi nehézséget.

— Nono! — mondá Gyula, — a ki éppen a nehézségekre volt figyelmemmel.

— Mint regényíró, ki gátolhat meg benne? Mihelyest kitalált dolgokról van szó, kitalálhat az ember bármit.

— Mentől különösebb az, a mit kitalál, annál több okot és magyarázatot kell szolgáltatnom.

— Nem nehéz okokat kitalálni a bűnhöz.

— Kétségkívül... De épen ez az: nem akarom, hogy legyenek okok. Ennek a bűnnek nem lesz oka. Elég, ha a bűnnel magával indokolom. Igen. Az én szándékom az, hogy indokolatlanul kövesse el a bűnt. Ez a bűnös épen egy teljesen megokolatlan bűnt akar elkövetni.

Lafcadio nagyobb figyelemmel kezdett oda-hallgatni.

— Mondjuk, hogy egészen fiatal az illető. Azt szeretném, hogy lelke előkelőségéből lehessen felismerni, hogy mindent, a mit tesz, játékból tesz és többre becsüli mulatságát saját érdekében.

— Ez talán nem mindennapi dolog...

— Ugyebár? — ragadta meg a szót Gyula elragadtatással. Tegyük hozzá, hogy öröme telik benne, ha saját magát valamire kényszerítheti...

— Egészen a képmutatásig.

— Feltételezzük még a vakmerőséget is.

— Helyes! — kiáltott fel Lafcadio, kit a dolog mindjobban mulattatott. — És hogyha nem zárkozik el a kíváncsiság szelleme elől sem, azt hiszem, hogy az Ön alkotása tökéletes.

— Így tett túl egyik a másikon újabb és újabb megjegyzésekkel; mintha csak szellemi bakugrásokat vitték volna véghez.

Gyula: Mindenekelett gyakorolja magát. Különösen kitűnik mindenféle lopásokban.

Lafcadio: Sokszor kérdeztem már magamtól, miért nem történik sokkal több lopás a földön. Igaz, hogy legtöbbször csak azoknak nyílik erre alkalom, a kik nem szűkölködnek és ezért nem követik el.

Gyula: Ő is azok közül való, a kik nem szűkölködnek. Csupán az oly alkalom hozza

kísértésbe, a mely némi ügyességet vagy ravaszságot kíván.

Lafcadio: És kétségtelenül némi veszélynek is kiteszi.

Gyula: Mondottam, hogy vakmerő. Egyébként megvet minden csalást. Nem eltulajdonítani akar, hanem abban leli kedvét, hogy egyes tárgyakat észrevétlenül máshova helyez. Valóságos bűvész-ügyességet fejt ki e téren.

Lafcadio: A bűntelenség is bátorságot önt beléje...

Gyula: De egyszersmind csalódást is okoz. Abban, hogy nem fogják meg, annak a jelet látja, hogy túlságosan könnyű feladatokra vállalkozott.

Lafcadio: Ekkor valami kockázatosabbat kísérel meg...

Gyula: Szerintem így gondolkozik...

Lafcadio: Biztos abban, hogy egyáltalán gondolkodik?

Gyula: ... e bűn szerzője az által az érzése által fogja elárulni magát, mely a bűn elkövetésére is sarkallta.

Lafcadio: Mondottuk már, hogy nagyon ügyes.

Gyula: Igen, és annál ügyesebb, mert teljes hidegvérrel cselekszik. Képzelje csak el: egy bűn, melyet sem a szenvedély, sem a szűkölködés nem indokol. Az ő indoka a bűn elkövetésére épen az, hogy ok nélkül kövesse el.

Lafcadio: Ezt Ön magyarázza bele, ő egy szerűen csak elköveti.

Gyula: Egy bűn elkövetésével olyan valamit gyanúsítani, ki azt minden ok nélkül követte el, semmi alap sincsen.

Lafcadio: Ön túlságosan elmés. Abban a helyzetben, melybe állítja, ez az a lény, melyet szabad embernek lehetne nevezni.

Gyula: Ki azonban ki van szolgáltatva az az első alkalomnak.

Lafcadio: Alig várom már, hogy munkában lássam. Mit fog vajjon vele elkövetni?

Gyula: Mostanáig haboztam, ma este azonban ez az újság a napihírek közt tökéletesen megfelelő példát nyújtott. Valósággal a Gondviselés ujjujmutatása! Egyébként az eset rémes: képzelje csak, meggyilkolták a sógoromat!

Lafcadio: Hogyan? Az a kis öreg a vasuti kocsi-ban, az az Ön...

Gyula: Az Fleurissoire Amadé volt, kinek kölcsön adtam körutazási jegyemet. Magam kísértém ki a vonathoz. Egy órával előbb haterer frankot vett fel a bankomban s

A KONGRESSZUS KIRÁNDULÁSA LEYDENBEN.

minthogy ezt az összeget magával kellett vinnie az útra, nem vált el tőlem szívesen, mindenféle sötét gondolatai és előérzetei voltak. Már most a vonatban... De Ön bizonyára olvasta az újságot.

Lafcadio: Csak a napihír címét.

Gyula: Hadd olvassam fel Önnek. (Kibontá a *Corriere*-t s ezt olvasá:)

A rendőrség, mely szorgos kutatásokat eszközölt Róma és Nápoly között a vasuti töltés mentén, ma délután a Volturino holt medrében, öt kilométernyire Capuától, felfedezte azon férfi holttestét, kinek kabátját tegnap este Nápolyban az egyik vasuti kocsi-ban megtalálták. Ez egy szerény öltözködésű, körülbelül ötvenéves férfi. (Többnek látszott koránál.) Nem találtak nála semmi okmányt, melynek segítségével személyazonosságát meg lehetett volna állapítani. (Ez szerencsére kis időt ad nekem arra, hogy lélekzetet vegyek.) Nyilván nagy erővel hajíthaták ki a vasuti kocsi-ból, mert átrepült a híd karfáján, melyet, minthogy e helyen javítás alatt van, itten deszkák helyettesítenek. (Micsoda stílus!) A híd

körülbelül tizenöt méter magasságban visz a folyó fölött; a hálál a zuhanás után azonnal bekövetkezhetett, mert a holttest semmiféle sérülés jelet nem mutatja. Ingujában van; jobb karján egy manchetta, párja annak, melyet a vasuti kocsi-ban megtaláltak, a gomb hiányzik róla... (Mi baja van? — Gyula abbahagyta egy pillanatra az olvasást, mert Lafcadio nem tudta hirtelen megrázkódását elrejtetni, a mikor az a gondolat villant át az agyán, hogy ezt a gombot valaki a gyilkosság után vitte el. — Gyula folytatta:)

Balkezelével görcsösen szorított egy puha nemezkalapot...

— Puha nemezkalapot! A gazemberek! — mormogá Lafcadio.

Gyula orra kiemelkedett az újság mögül:

— Mi van ebben esodálatos?

— Semmi, semmi! csak folytassa.

— Egy puha nemezkalapot, mely az áldozat fejéhez képest túlságosan nagy és inkább a támadó kalapja lehetett. A gyáros neve gondosan ki van vágva a bélelsből, a hol egy babérlevél = nagysága és alakja darabka hiányzik...

Lafcadio felkelt a székről és Gyula mögé hajolva olvasott vele együtt az újságban, talán azért is, hogy halványosságát elleplezze. Most már nem kételkedhetett többé: valaki javításokat eszközölt a gyilkosságon, kivágta a bélest a kalapból; nyilván az az idegen, a ki magával vitte táskáját.

Gyula ezalatt folytatta:

... a mi ezen gyilkosság előre megfontolt volta mellett bizonyít. (Miert éppen ezen gyilkosság előre megfontolt volta mellett? Az én hősm talán csak általánosságban tett óvintézkedéseket...)

A rendőrségi szemle után a holttestet azonnal Nápolyba szállították, hogy az áldozat személyazonosságát megállapítsák. (Igen, tudom, hogy ott meg van a módjuk rá, hogy a holttesteket sokáig konzerválják...)

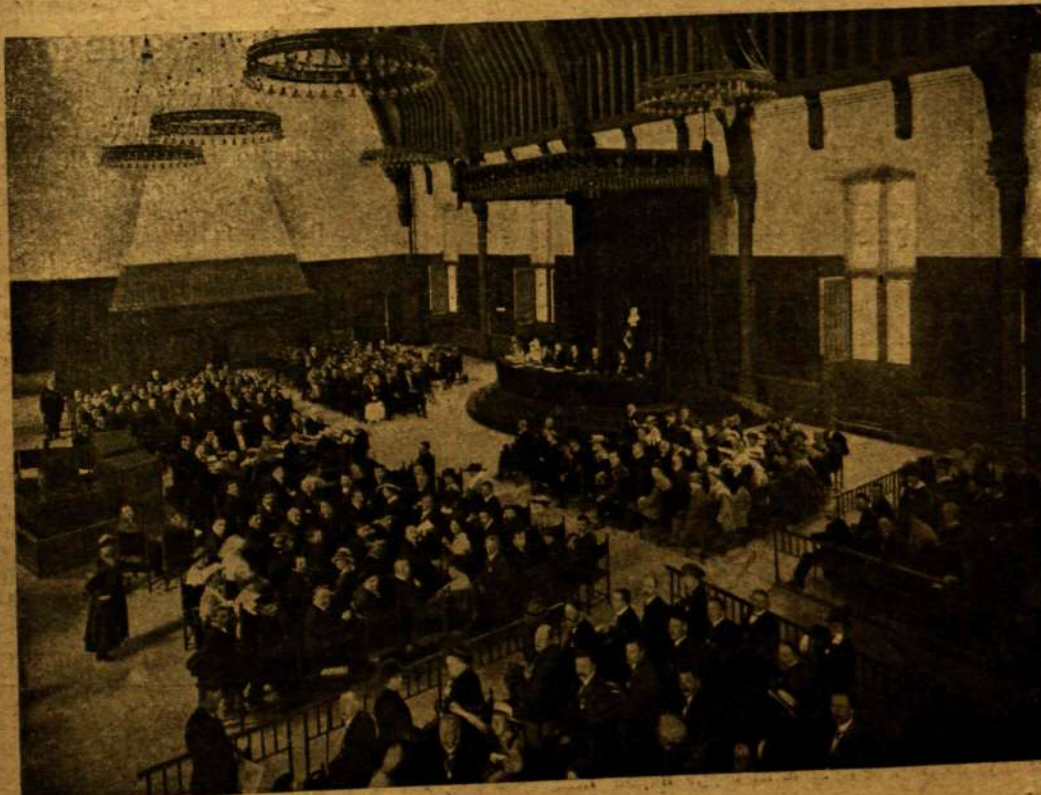
— Biztos benne, hogy a meggyilkolt az Ön sógora?

Lafcadio hangja reszketett kissé.

— Persze, hogy biztos vagyok. Ide vártam ma ebédre.

— Ertesítette már a rendőrséget?

— Még nem. Előbb kissé rendbe kell szednem a gondolataimat. Minthogy úgyis gyászban vagyok, e tekintetben (a mi a ruhát illeti) nincs teendőm; de képzelheti, hogy mihelyest az áldozat neve kitűdődik, értesítenem kell a rokonságot, sürgönyöket, leveleket kell írnom, partékat kell szétküldennem, intézkednem kell a temetésre vonatkozólag, Nápolyba kell utaznom a holttestért... Kedves Lafcadio! ez a kongresszus nekem itt sok dolgot ad, elvállalnám-e,

A KONGRESSZUS ÜLÉSE A RÜDE SAOLBAN.

A HÁGÁBAN AUGUSZTUS 8—15-ÉN TARTOTT ESPERANTO-VILÁKKONGRESSZUSRÓL.

A kongresszuson 25 állam volt képviselve. A magyar esperantistákat Laquer Sándor főtítkárr és Szabó Jenő képviselték.

Jelky Gyula legnyabb f6lyvétel